

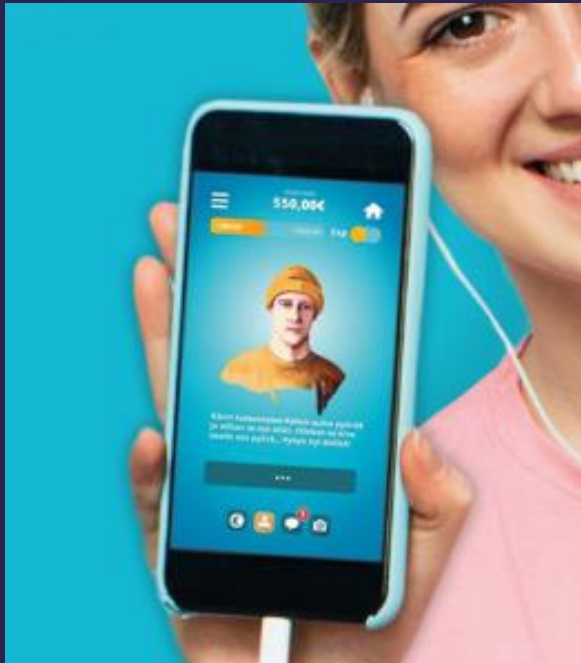
Taloussankari – kotitalous

Oppilaan ohjeet

Oppitunti 1 – diat 1–10

Oppitunti 2 – diat 11–18

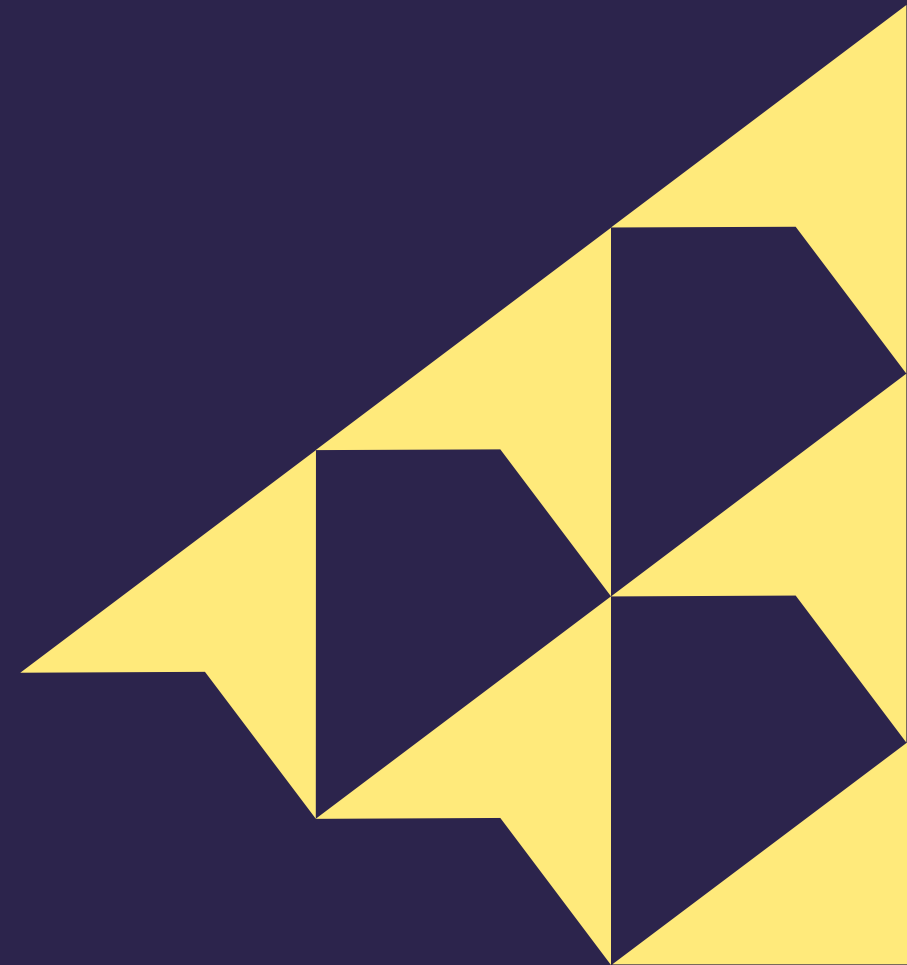
1. Pelaa Taloussankari-peliä

Pelaa Taloussankarin kolme ensimmäistä lukua:

- Intro
- Mummun työleiri
- Muutakin kuin duunii

Pääset peliin osoitteesta
www.taloussankari.com

2. Janatehtävä omasta rahan käytöstä

Mitä mieltä olet väittämistä?

Asteikko: Täysin eri mieltä – Täysin samaa mieltä

1. Suunnittelen omaa rahan käyttöäni
2. Tiedän tarkalleen, paljonko minulla menee rahaa viikossa.
3. Olen säästänyt rahaa jotakin isompaa hankintaa varten.
4. Seuraan säännöllisesti omia tilitietoja verkkopankin tai sovelluksen avulla.
5. Maksan ostokseni yleensä maksukortilla.
6. Olen maksanut joskus oikean laskun.
7. Olen tehnyt ostoksia sen takia, että olen ajatellut tulevani onnelliseksi ostoksesta.

2. Janatehtävä omasta rahan käytöstä

Mitä mieltä olet väittämistä?

Asteikko: Täysin eri mieltä – Täysin samaa mieltä

8. Käytän usein rahaa heräteostoksiin, kuten herkkuihin, peleihin tai vaatteisiin.
9. Pohdin tuotteiden hinta-laatusuhdetta tehdessäni ostoksia.
10. Mietin usein ostoksieni ympäristövaikutuksia, kuten tuotteiden kierrätettävyyttä tai hiilijalanjälkeä.
11. Tiedän keneltä pyytää apua, jos minulla on rahahuolia.
12. Olen jutellut raha-asioista kaverini kanssa.
13. Olen jutellut raha-asioista huoltajani tai muun aikuisen kanssa.

3. Viikkokulutukseni

Taloussankari-pelissä käsitellään rahan käyttöä ja keinoja tienata rahaa. Ensimmäinen askel omassa rahankäytön suunnittelussa on arvioida omia menoja ja tuloja. Tässä tehtävässä arvioit omia menojaasi.

Arvioi, minkä verran käytät viikossa rahaa. Listaa menosi yhdeltä viikolta paperille tai puhelimeen. Sinun ei tarvitse kertoa arviotasi muille.

Listaa menot esimerkiksi näin:

	Ma	Ti	Ke	To	Pe	La	Su
	2 € energiajuoma	2,70 € bussilippu	20 € kampaamo/parturi	5,80 € kuukausimaksu suoratoistopalvelusta		15 € T-paita	10 € säästöön
	3 € karkkipussi						
Yhteensä päivässä:	5 €	2,70 €	20 €	5,80 €		15 €	10 €
Yhteensä viikossa:							58,50 €

Kotitehtävä: viikon ostoksien seuraaminen

Kotitehtävänäsi on seurata menoja viikon ajan. Viikon päästä pääset vertaamaan, oliko todellinen kulutuksesi samanlainen kuin nyt tekemäsi arvio.

Kirjoita viikon menot itsellesi ylös esimerkiksi paperille tai puhelimeen. Käytä halutessasi apuna alla olevaa mallipohjaa.

	Ma	Ti	Ke	To	Pe	La	Su
Ostos ja summa:							
Yhteensä:							

4. Kestävät kulutustottumukset 1/3

Rahan käyttämisessä auttaa, jos tietää, millainen kuluttaja itse on. Oletko esimerkiksi säästäväinen, ympäristötietoinen tai helposti innostuva kuluttaja? Tässä tehtävässä pohdit omia kulutustottumuksiasi.

Vastaa alla oleviin kysymyksiin.

1. Arvioi, kuinka monet farkut vaatekaapissasi on?
2. Arvioi, kuinka monta t-paitaa vaatekaapissasi on?
3. Käytätkö kaikkia omistamiasi vaatteita?
4. Millä perusteella hankit sinulle uusia vaatteita?
5. Mitä vaatteiden hankkiminen merkitsee sinulle?
6. Kierrätätkö vaatteitasi eteenpäin esimerkiksi nuoremmille sisaruksille tai kirpputorille? Miten?
7. Huollatko tai korjaatko rikki menneitä vaatteitasi?

4. Kestävät kulutustottumukset 2/3

Tietoisku pikamuodista ja vaateteollisuuden ympäristövaikutuksista

Pikamuoti tarkoittaa vaateteollisuutta, johon kuuluvat nopeasti vaihtuvat mallistot, jatkuvat uutuudet ja halvat hinnat. Pikamuoti aiheuttaa monia ympäristöhaittoja ja siksi pikamuodin ostamista olisi hyvä välttää.

Vaateteollisuudesta aiheutuu paljon hiilidioksidipäästöjä. Uusien vaatteiden valmistaminen ja kuljettaminen tuottavat enemmän hiilidioksidipäästöjä kuin kansainvälinen lentoliikenne ja meriliikenne yhteensä. Vaateteollisuus myös kuluttaa toiseksi eniten maailman vesivarantoja. Tiesitkö, että yhden farkkuparin valmistamiseen tarvitaan 10 000 litraa vettä? Tämä vastaa ihmisen noin 10 vuoden veden juomatarvetta. Puuvillasta valmistetun t-paidan valmistamiseen vettä menee noin 2 500 litraa.

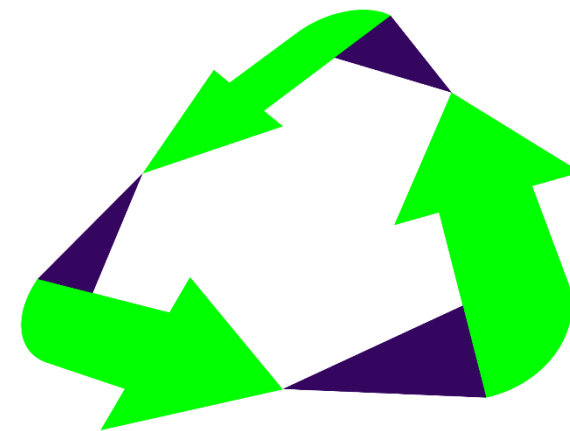
Huolestuttavaa on se, että vaatteista ja tekstiileistä noin 85 % päättyy kaatopaikalle tai poltettavaksi. Ympäristön kannalta olisi parempi, että kerran valmistettuja vaatteita ja tekstiilejä käytettäisiin ja kierrätettäisiin mahdollisimman pitkään. Ympäristön kannalta olisi myös hyvä, että ihmiset vähentäisivät uusien vaatteiden ja pikamuodin ostamista, ja ostaisivat uusia vaatteita vain tarpeeseen.

4. Kestävät kulutustottumukset 3/3

Pohtikaa ryhmässä alla olevia kysymyksiä ja kirjoittakaa niihin vastaukset. Voitte etsiä vastauksia kysymyksiin netistä.

1. Tiesittekö, että vaateteollisuus aiheuttaa ympäristöhaittoja? Oliko joku tietoiskun asioista teille uusi tieto?
2. Tietoiskussa kerrottiin, että vaatteiden hankkimista on hyvä vähentää. Miten vaatteiden hankkimista voi vähentää? Kirjoittakaa vähintään kaksi tapaa.
3. Mitä voi tehdä vaatteelle, jota ei enää itse käytä? Kirjoittakaa vähintään kaksi tapaa.

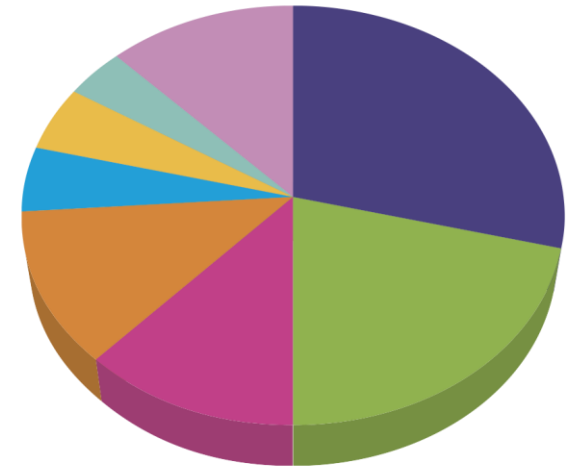
Lisäkysymys: Mistä kestävän ja laadukkaan vaatteen voi tunnistaa?

Kotitehtävä: oman kodin kuukausimenot

Selvitä, millaiset kuukausimenot kotonasi on. Haastattele läheistäsi ja kirjoita vastaukset alla oleviin kysymyksiin.

1. Mitä pakollisia kuluja kotonasi on joka kuukausi? Listaa vähintään kolme pakollista kulua.
2. Mihin pakolliseen kuluun menee kodissasi eniten rahaa?
3. Onko kotonasi tehty valintoja siinä, mihin haluatte käyttää rahaa ja mistä haluatte säästää? Millaisia?
4. Pyydä läheiseltäsi yksi vinkki arjen raha-asioista huolehtimiseen. Mikä raha-asioden huolehtimisessa on läheisesi mielestä tärkeää?

Taloussankari – kotitalous

Oppilaiden ohjeet

Oppitunti 2 – diat 11–18

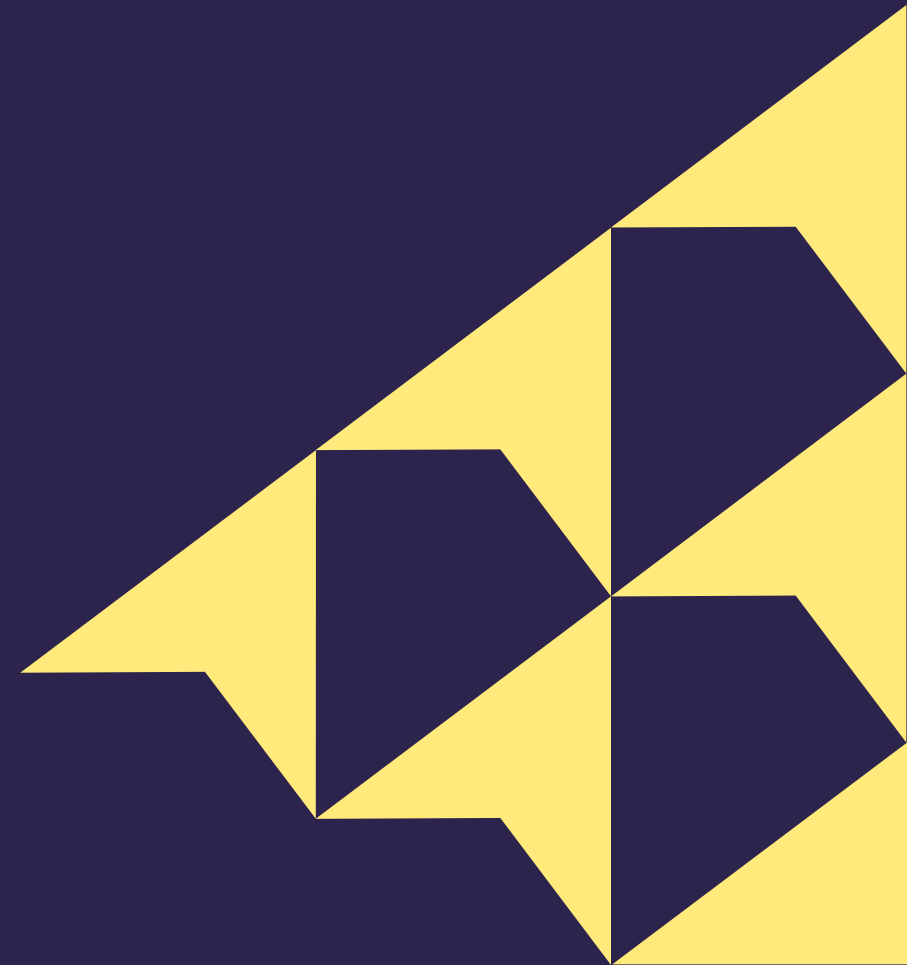
1. Pelaa Taloussankari-peliä

Pelaa Taloussankarin luvut:

- Eka työ
- Kallen laina
- (Lomamatka)

Pääset peliin osoitteesta
www.taloussankari.com

2. Kotitehtävän purku

Nuorten yleisimmät heräteostokset

Tuote	€/kpl	Määrä	€/viikossa	€/vuosi
Limu	2,00	4 kpl / vko	8,00	416,00
Energiajuoma	1,00	3 kpl / vko	3,00	156,00
Pikaruoka	6,00	1 krt / vko	6,00	312,00
Herkku/muu	3,00	1 krt / vko	3,00	156,00
YHTEENSÄ			20 €	1 040 €

3. Yllättävät menot ja niihin varautuminen

Elämä ei mene aina suunnitelmien mukaan ja eteemme saattaakin ilmaantua yllättäviä tilanteita, joiden hoitamiseen tarvitaan rahaa. Taloussankari-pelissä luvussa *Kallen laina* muistutetaan, että säästöissä olisi hyvä olla esimerkiksi kolmen palkan verran rahaa yllättäviä menoja varten. Tässä tehtävässä pohditte ryhmässä arjessa vastaan tulevia yllättäviä menoja ja niihin varautumista.

Vastatkaa ryhmässä alla oleviin kysymyksiin.

1. Mitä sellaisia yllättäviä tilanteita teille voi tulla vastaan arjessa, joihin tarvitsette rahaa? Keksikää ainakin neljä esimerkkiä. Miettikää yllättäviä tilanteita esimerkiksi kotona, koulupäivän jälkeen tai viettäessänne aikaa kavereiden kanssa.
2. Miten voitte varautua näihin yllättäviin menoihin etukäteen?

4. Laskujen maksaminen ja maksuhäiriömerkintä 1/4

Tietoisku laskujen maksamisesta ja maksuhäiriömerkinnästä

Taloussankari-pelissä pelaajan kaveri Kalle on lähellä ajautua rahaongelmiin. Tärkeä keino ehkäistä rahaongelmia on maksaa laskut ajoissa ja välttää turhia velkoja ja pikavippejä.

Mitä tapahtuu, jos laskua ei maksa ajoissa eräpäivään mennessä? Jos laskua ei maksa eräpäivään mennessä, alkuperäisen laskun päälle alkaa kertyä viivästyskorkoa ja muistutusmaksuja. Laskun summa kasvaa siis isommaksi. Jos laskua ei maksa, lasku etenee lopulta perintään asti ja laskun saaja saa luottotietoihinsa maksuhäiriömerkinnän.

Maksuhäiriömerkintä voi tehdä monista käytännön asioiden hoitamisesta hankalaa. Esimerkiksi puhelinliittymän saaminen, asunnon vuokraaminen tai vakuutuksen saaminen on hankalampaa maksuhäiriön jälkeen.

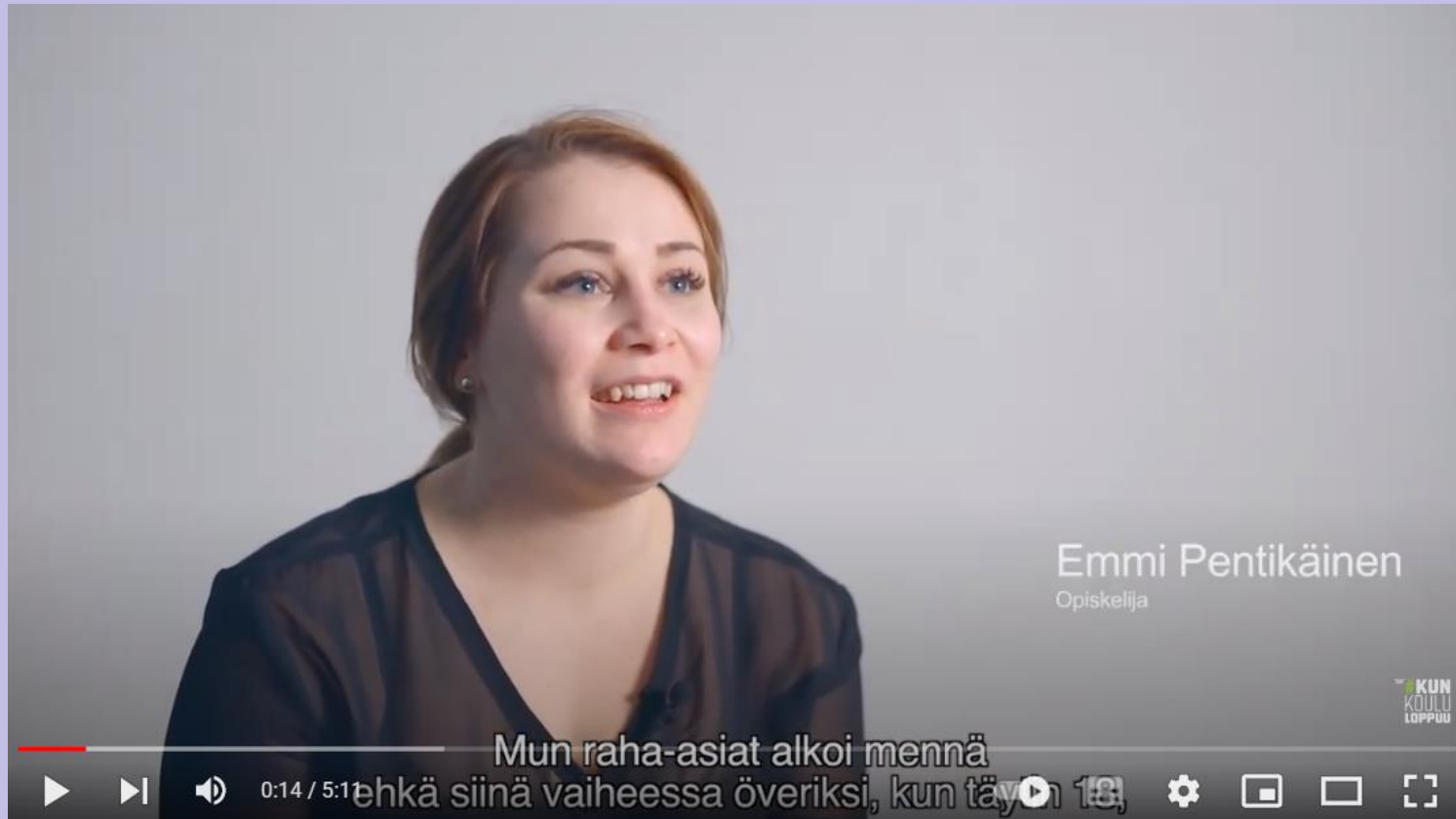
4. Laskujen maksaminen ja maksuhäiriömerkintä 2/4

Arvioikaa, minkä verran 30 euron puhelinlasku lopulta maksaa, jos laskua ei maksa ajoissa ja lasku etenee perintään asti. Vastaus selviää alla olevasta videosta.

Linkki videoon: <https://nuortenny.fi/wp-content/uploads/2018/11/Puhelinlasku-perinnassa.mp4>

4. Laskujen maksaminen ja maksuhäiriömerkintä 3/4

Video: Emmi tarina

4. Laskujen maksaminen ja maksuhäiriömerkintä 4/4

Vastatkaa ryhmissä alla oleviin kysymyksiin:

1. Mitkä asiat johtivat siihen, että Emmillä oli hankaluuksia rahan käytön kanssa?
2. Mitä muita syitä voi olla, että nuori saattaa joutua hankaluuksiin rahan käytön kanssa?
3. Tehkää neljän kohdan vinkkilista siitä, mistä Emmin kaltaisessa tilanteessa oleva nuori voi hakea apua rahahuoliin ja velkaongelmiin. Voitte käyttää apuna nettiä.

